

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

06.06.2022 № 527

Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641

*{Із змінами, внесеними згідно з Наказом
Міністерства освіти і науки
№ 586 від 23.06.2022}*

Відповідно до підпунктів 18, 20 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (із змінами), та з метою посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді в закладах освіти відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 року № 932 "Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020 - 2025 роки" **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити **Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України та Заходи щодо її реалізації до 2025 року**, що додаються.

{Пункт 1 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 586 від 23.06.2022}

2. Департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військово-цивільних) адміністрацій, іншим відповідальним виконавцям Заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді в закладах освіти, забезпечити виконання затверджених цим наказом Заходів.

3. Визнати таким, що втратив чинність, **наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 "Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах"**.

4. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) зробити в установленому порядку відмітку у справах архіву.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Рогову В.

Міністр

С. Шкарлет

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
06 червня 2022 року № 527

КОНЦЕПЦІЯ **НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В** **СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді - формування нового українця, що діє на основі національних та європейських, цінностей.

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз, і водночас, великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд із забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави.

Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання, як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть розвиток держави як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності за природу як за національне багатство, здорового способу життя, готовності до змін та до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, європоцентричність, пробудження громадянської і громадської ініціативи, виникнення різних громадських рухів, розповсюдження волонтерської діяльності, які накладаються на технологічну і комунікативну глобалізацію, міграційні зміни всередині суспільства, ідентифікаційні і реідентифікаційні процеси в особистісному розвитку кожного українця, відбуваються на тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу.

Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має древню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до освітнього і загальновиховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у дітей та молоді повинно здійснюватися на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху. Також національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 - 2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим російською федерацією, війни російської федерації проти України.

Важливим завданням є розгляд порівняльно-історичних відомостей про переривання державності в інших європейських країнах, які сьогодні представлені потужними європейськими націями. Спеціального розгляду потребують історичні обставини, що призводять до переривання державницької традиції. На особливу увагу заслуговує формування української політичної культури в часи Речі Посполитої та Австро-Угорщини, нове осмислення ролі Кримського Ханату як держави кримськотатарського народу, включно з тривалим воєнним протистоянням і плідною військовою та культурною співпрацею.

Разом із тим національно-патріотичне виховання не повинно формувати ідеї культурного імперіалізму, тобто способу споглядання світу лише очима власної культури. Ця Концепція виходить з ідеї об'єднання різних народів, національних, етнічних та релігійних груп, які проживають на території України, довкола ідеї української державності, українського громадянства, що виступають загальними надбаннями, забезпечують їхній всебічний соціальний та культурний розвиток. Українська держава заперечує будь-які форми дискримінації, підтримуючи всі мови і культури, забезпечує формування у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.

На жаль, до сьогодні українська освіта не мала переконливої і позитивної україноцентричної традиції, досвіду щодо виховання патріотизму в дітей та молоді, у попередні часи боялися взагалі терміна "національний", а "патріотичне виховання" сприймали винятково в етнонаціональному або неорадянському вимірі.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді - формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- активна участь у громадсько-політичному житті країни;
- верховенство права, повага до прав людини;
- готовності до природоохоронної діяльності;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Процес патріотичного виховання дітей і молоді повинен мати випереджувальний характер, відповідати віковим і сенситивним періодам розвитку дитини та особистісним характеристикам, ґрунтуватися на духовно-моральних засадах.

Відтак, враховуючи всі обставини, виникає потреба в актуалізації концепції, яка б визначала нову стратегію цілеспрямованого і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина - патріота України.

1. Мета та завдання національно-патріотичного виховання в системі освіти України

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді - це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань та благодійних організацій, релігійних організацій та інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності.

Національно-патріотичне виховання має сприяти єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Складовою частиною патріотичного виховання, яка в часи воєнної загрози набуває пріоритетного значення, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту України, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої

загрози. Робота з військово-патріотичного виховання має проводитися комплексно, спільними зусиллями органів державної влади та місцевого самоврядування, а також закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань та благодійних організацій, Збройних Сил України, інших силових структур.

Системна організація військово-патріотичного виховання має бути спрямована на підготовку до оволодіння початковою військовою підготовкою, військовими професіями, формування психологічної та фізичної, морально-духовної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту України.

Мета національно-патріотичного виховання реалізується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до [Конституції України](#), законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси - культивування ставлення до військовослужбовця як до захисника України, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- виховання екологічної культури особистості, усвідомлення себе частиною природи, почуття відповідальності за неї як за національне багатство, основи життя на землі;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності - працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, відповідального ставлення до природи;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму;
- розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей.

2. Принципи національно-патріотичного виховання

Національно-патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас національно-патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

- принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, природи, українського народу, шанобливого ставлення до його культури, історії, традицій; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

- принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

- принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

- принцип культуровідповідності задля формування базової культури особистості на основі набутого морально-етичного досвіду людства;

- принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів національно-патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту України та ефективного розв'язання життєвих проблем на основі сформованих цінностей;

- принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;

- принцип міжпоколінної наступності, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

3. Шляхи реалізації національно-патріотичного виховання в системі освіти України

3.1. Удосконалення нормативно-правової бази патріотичного виховання:

- підготовка нормативно-правових документів з питань національно-патріотичного виховання в системі освіти України, удосконалення законодавства;

- розроблення державних і громадських заходів з інформаційної безпеки, спрямованих на запобігання негативним наслідкам впливу інформаційної війни, та розвиток критичного мислення;

- розроблення порядку державного фінансування заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання;

- підготовка комплексних програм громадянсько-патріотичного, військово-патріотичного, духовно-морального виховання та нормативно-методичного забезпечення їх реалізації з метою виховання здорового підростаючого покоління, готового захищати національні інтереси та територіальну цілісність України;

- вироблення науково-теоретичних і методичних засад патріотичного виховання молоді, включення проблематики патріотичного виховання молоді до дослідницьких програм та планів наукових установ і закладів освіти (через історію можна показати, як державність поновлювали інші народи; через зарубіжну літературу - показати, як ці народи утверджували свою ідентичність; через дисципліни природничо-наукового циклу - розкрити здобутки українців у науці і техніці, якими слід пишатися тощо). Тільки цілісна і системна картина гарантуватиме досягнення мети Концепції.

3.2. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання:

- збереження мережі закладів позашкільної освіти на всіх рівнях (державному, обласному, територіальних громад), недопущення їх реорганізації та ліквідації;

- міжнародна співпраця з питань удосконалення процесу національно-патріотичного виховання, обмін досвідом з відповідними інституціями інших держав;

- проведення заходів, спрямованих на реалізацію патріотичного виховання в закладах системи освіти, культури, спорту;

- підтримка та сприяння волонтерським проектам, іншої громадської діяльності та самоорганізації українських громадян, спрямованої на заохочення молоді до благодійних соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проектів на благо України;

- створення умов для популяризації кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу, підтримки професійної й самодіяльної творчості;

- активне залучення до патріотичного виховання дітей та молоді учасників бойових дій на Сході України, членів сімей Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції, операції об'єднаних сил, учасників війни Російської Федерації проти України та їхніх сімей, військових капеланів, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію;

- залучення молоді до участі у збереженні і підтримці єдності українського суспільства, у громадському русі задля громадянського миру і злагоди;

- сприяння спортивній і фізичній підготовці, спрямованій на утвердження здорового способу життя громадян з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання;

- налагодження співпраці з військовими формуваннями України як мотивація готовності до вибору військових професій;

- сприяння роботі клубів за місцем проживання, закладів позашкільної освіти, центрів національно-патріотичного виховання, громадських об'єднань, благодійних організацій та інших інститутів громадянського суспільства, які здійснюють патріотичне виховання молоді;

- утворення міжшкільних ресурсних центрів, що забезпечуватимуть викладання предмета "Захист України";

- удосконалення підготовки та перепідготовки кадрів, які займаються питаннями національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти, культури, спорту;

- сприяння впровадженню навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості та підґрунтя для національно-патріотичного виховання;

- вивчення потреб дітей і молоді, зокрема шляхом проведення соціологічних досліджень;

- забезпечення активної участі сім'ї та родини в розвитку фізично і морально здорової, патріотично налаштованої зростаючої особистості.

3.3. Співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянським суспільством:

- активне залучення до національно-патріотичного виховання громадських об'єднань та благодійних організацій, використання їхнього досвіду, потенціалу, методів роботи у вихованні патріотів України;

- організаційна та фінансова підтримка на конкурсній основі програм, проєктів громадських організацій, спрямованих на національно-патріотичне виховання;

- активне залучення сім'ї до процесу національно-патріотичного виховання, долучення батьківської громадськості до популяризації кращого досвіду національно-патріотичного виховання;

- проведення заходів, спрямованих на реалізацію патріотичного виховання в закладах системи освіти, культури, спорту;

- підтримка та сприяння волонтерським проєктам, іншій громадській діяльності та самоорганізації українських громадян, спрямованій на заохочення молоді до благодійних соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проєктів на благо України;

- створення умов для популяризації найкращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу, підтримки професійної й самодіяльної творчості;

- залучення молоді до участі у збереженні і підтримці єдності українського суспільства, у громадському русі задля громадянського миру і злагоди;

- сприяння спортивній і фізичній підготовці, спрямованій на утвердження здорового способу життя громадян з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання;

- налагодження співпраці з військовими формуваннями України як мотивація готовності до вибору військових професій;

- посилення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади стосовно національно-патріотичного виховання.

3.4. Інформаційне забезпечення національно-патріотичного виховання:

- організація у теле-, радіопрограмах, інтернет-ресурсах та в друкованій пресі постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, боротьбу українського народу за незалежність, досягнення українського народу, його мову та культуру, інтелектуальні, духовні та інші надбання, духовно-моральні цінності, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій; підтримка україномовних молодіжних засобів масової інформації;

- запобігання пропаганді в засобах масової інформації культу насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інших матеріалів, що суперечать загальнолюдським та національним духовним цінностям, заперечують суверенність Української держави;

- виробництво кіно- і відеофільмів, підтримка видання науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування;

- підготовка інформаційної та науково-популярної літератури для батьків з питань патріотичного виховання дітей та молоді у сім'ї; висвітлення в засобах масової інформації кращого досвіду родинного виховання;

- здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, видання історичної науково-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки України за роки незалежності, книг патріотичної спрямованості;

- створення в мережі Інтернет інформаційної бази з питань патріотичного виховання;

- залучення до обговорення нагальних питань з патріотичного виховання молоді відомих вчених, державних і громадських діячів, представників культури і мистецтва, педагогів, ветеранів війни, лідерів та активістів громадських організацій;

- активна протидія фактам, що фальсифікують історію України та її сьогодення;

- підтримка україномовних молодіжних друкованих засобів масової інформації, теле- та радіопрограм, інтернет-центрів.

4. Впровадження національно-патріотичного виховання

Національно-патріотичне виховання в системі освіти впроваджується шляхом реалізації [Стратегії національно-патріотичного виховання](#), затвердженої Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 (далі - Стратегія), плану дій щодо реалізації Стратегії, державних цільових програм з питань з національно-патріотичного виховання (або програм, що пов'язані з національно-патріотичним вихованням), обласних, місцевих цільових програм з національно-патріотичного виховання (або програм, що пов'язані з національно-патріотичним вихованням), виконання [Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання](#).

Окремими напрямками реалізації цієї Концепції є:

- створення сприятливих умов, встановлених на законодавчому рівні, для діяльності молодіжних організацій, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, що беруть участь в процесі національно-патріотичного виховання;

- розроблення та упровадження системи заходів з метою реалізації концепції національно-патріотичного виховання;

- реалізація положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру "Сокіл" ("Джура");

- сприяння впровадженню навчальних дисциплін духовно-морального спрямування та громадянської освіти в Україні у відповідності до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, інших документів з розвитку громадянської освіти.

5. Очікувані результати

У результаті впровадження системи національно-патріотичного виховання очікується:

- забезпечення у молодого покоління розвинутої патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини, поваги до національних, історичних, культурних і духовних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови та державних символів України, турботи про спільне благо, природу, збереження та шанування національної пам'яті, формування активної громадянської позиції;

- зацікавленість молоді щодо служби у Збройних Силах України, готовність до захисту України та виконання конституційного і громадянського обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, з метою становлення її як правової, демократичної, соціальної держави;

- формування компетенцій, необхідних для захисту України, служби в Збройних Силах України;

- збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки;

- створення ефективної системи національно-патріотичного виховання молоді;

- консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління.

6. Індикатори ефективності

Індикаторами ефективності національно-патріотичного виховання в системі освіти України, зокрема, є:

- збільшення відвідуваності здобувачами освіти закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції Українського народу, а також пам'яток історії, культури, експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;

- підвищення серед здобувачів освіти рівня знань про видатних особистостей українського державотворення, визначних українських учених, педагогів, спортсменів,

військових, підприємців, провідних діячів культури, мистецтв, а також духовних провідників Українського народу;

- збільшення кількості здобувачів освіти, які пишаються своїм українським походженням, громадянством;

- зростання рівня екологічної культури, збільшення кількості учасників екологічних акцій, природоохоронних заходів;

- збільшення кількості здобувачів освіти, які здійснюють екскурсії, подорожі, походи;

- збільшення кількості підготовлених фахівців з національно-патріотичного виховання;

- збільшення кількості проведених зустрічей здобувачів освіти з борцями за незалежність України у ХХ столітті, ветеранами та учасниками антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, учасниками війни російської федерації проти України;

- збільшення чисельності громадян, готових до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

- збільшення кількості громадян, зокрема дітей та молоді, залучених до проектів та заходів з національно-патріотичного виховання місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів, які відповідають ціннісним орієнтирам та індикаторам ефективності [Стратегії](#);

- збільшення кількості здобувачів освіти, які беруть участь у заходах, спрямованих на популяризацію духовно-моральних цінностей Українського народу, його духовних надбань;

- збільшення числа молодих людей, які пов'язують своє майбутнє з навчанням і проживанням в Україні;

- збільшення числа громадян України, які виявляють почуття поваги до своєї Батьківщини.

**Генеральний директор
директорату дошкільної,
шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти**

О. Єресько

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
06 червня 2022 року № 527

ЗАХОДИ
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ
УКРАЇНИ ДО 2025 РОКУ

№№ п/п	Назва заходу	Строк виконання	Відповідальні за виконання
1	2	3	4
1. Удосконалення нормативно-правової бази щодо національно-патріотичного виховання			
1.1.	Розроблення проекту Закону України "Про національно-патріотичне виховання"	2022	Директорати політик
1.2.	Розроблення нових та внесення змін в чинні нормативно-правові акти з урахуванням викликів сьогодення	після ухвалення ЗУ 2022 - 2023 роки	Директорати політик
2. Створення соціально-педагогічних умов для реалізації національно-патріотичного виховання			
2.1.	Проведення всеукраїнських нарад для відповідальних осіб за національно-патріотичне виховання в органах управління освітою регіонального та місцевого рівнів	Щорічно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти" (далі - ІМЗО) (за

			згодою), Український державний центр
2.2.	Популяризація та широке висвітлення на конференціях, круглих столах, у друкованих засобах, навчально-методичній літературі, у підручниках з історії для усіх рівнів освіти, факти і події, що свідчать про колективну й індивідуальну боротьбу за незалежність України у ХХ столітті, перелічених у Законі України "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті"	Постійно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, НАПН (за згодою), УДЦНПВКТУМ
2.3.	Впровадження медіаосвіти в закладах загальної середньої освіти, всебічно використовуючи її можливості для підвищення рівня медійної та інформаційної грамотності, патріотичної свідомості та критичного мислення учнівської молоді	Постійно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, НАПН (за згодою)
2.4.	Здійснення науково-дослідницької та освітньо-просвітницької роботи, яка передбачає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України (Київська Русь, Велике князівство Литовське, Військо Запорізьке, Гетьманщина, діяльність Українських урядів 1917 - 1921 років тощо), включно з проведенням фотовиставок, організацією музейних експозицій, проведенням дискусій, круглих столів із застосуванням регіональних традицій, свідчень усної історії національно-визвольної боротьби українського народу	Постійно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, НМЦ "МАН", НАПН (за згодою)
2.5.	Забезпечення проведення тижнів правової освіти, спрямованих на розвиток у дітей та молоді почуття власної гідності, усвідомлення своїх	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської

	прав і місця у суспільстві, можливості реалізації своїх прав у поєднанні з виконанням обов'язків		державних адміністрацій, НАПН (за згодою)
2.6.	Комплектування фондів бібліотек закладів освіти літературою, спрямованою на національно-патріотичне виховання	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, НАПН (за згодою), ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (за згодою)
2.7.	Залучення учасників освітнього процесу до пошуку, охорони, збереження народної культурної спадщини України (пісні, легенди, перекази тощо)	Постійно	УДЦНПВКТУМ, Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
2.8.	Проведення всеукраїнських багатоетапних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, що сприяють національно-патріотичному вихованню здобувачів освіти	2022 - 2025	КФВС
2.9.	Утворення робочих груп щодо внесення змін в навчальні програми ряду предметів (історія, світова література тощо) та реального переформатування предмета "Захист України"	2022	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти
2.10.	Проведення конференції "Національно-патріотичне виховання в дошкільній освіті"	жовтень 2022	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти
2.11	Проведення вебінару: "Основні умови реалізації завдань національно-патріотичного виховання в закладах дошкільної освіти. Навчально-	листопад 2022	ІМЗО, НАПН - за згодою

	методичне забезпечення освітнього процесу"		
3. Зміст і форми національно-патріотичного виховання			
3.1.	Розроблення методичних рекомендацій з національно-патріотичного виховання молодших школярів у позаурочній роботі, передбачивши теми: мій родовід; моя сім'я в історії рідного міста/села; моє місто/село в історії моєї країни; національні традиції; народні промисли; національні герої; моя Батьківщина - Україна (державні символи, державні свята); Україна на карті світу	Щорічно	ІМЗО; НАПН (за згодою), УДЦНПВКТУМ
3.2.	Проведення виховних годин у формі: зустрічей з волонтерами, учасниками антитерористичної операції (далі - АТО), операції об'єднаних сил (далі - ООС) та війни, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України; інсценізацій українських народних та сучасних казок; майстер-класів за участю дітей та батьків з виготовлення сувенірів для бійців Збройних Сил України (далі - ЗСУ) та об'єднаних сил; лекцій-бесід, у тому числі із залученням представників громадських об'єднань, щодо необхідності дотримання у повсякденному житті демократичних принципів	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, заклади освіти
3.3.	Реалізація виховних проєктів: "Рідний край, де ми живемо, Україною зовемо" (літературно-музичні композиції за творами українських дитячих письменників і композиторів); "Я і моя родина - казковий дивосвіт" (літературно-музичні композиції за творами українських дитячих письменників і композиторів); - "Моя	Постійно	ІМЗО, Департаменти (управління) освіти і науки обласних та Київської міської державних адміністрацій; НАПН (за згодою), ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (за згодою)

	маленька батьківщина" (презентація виставки творчих робіт дітей та батьків за творами українських дитячих письменників)		
3.4.	Застосування в урочний та позаурочний час українських народних рухливих ігор з дітьми різних вікових категорій	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних
3.5.	Проведення Всеукраїнського фізкультурно-оздоровчого заходу для учнів "Cool Games"	2022 - 2025	КФВС
3.6.	Проведення Всеукраїнського фізкультурно-патріотичного фестивалю для учнів "Козацький гарт"	2022 - 2025	КФВС
3.7.	Проведення Всеукраїнського конкурсу "Учитель року" у номінації з навчального предмету "Захист України"	Відповідно до графіка	ІМЗО (за згодою)
3.8.	Удосконалення навчальних програм курсів за вибором, факультативів варіативної складової освітніх програм, зокрема з історії, географії, української літератури, громадянської освіти в частині посилення національно-патріотичної складової	Постійно	ІМЗО, Інститут педагогіки НАПН (за згодою)
3.9.	Сприяння екскурсійній діяльності здобувачів освіти (поїздки-обміни учнівських груп, відвідування визначних історичних місць, ознайомлення з пам'ятками української історії та культури різних регіонів України)	Постійно	УДЦНПВКТУМ, ІМЗО Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій

3.10.	Активізація практики волонтерської роботи здобувачів освіти	Постійно	Заклади освіти
3.11.	Проведення освітньо-виховних, інформаційно-просвітницьких, культурологічних заходів з національно-патріотичного виховання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, заклади професійної (професійно-технічної) освіти
3.12.	Проведення у закладах професійної (професійно-технічної) освіти тижнів правової освіти, верховенства права, нетерпимості до корупції, спрямованих на розвиток у дітей та молоді почуття власної гідності, усвідомлення своїх прав і обов'язків у суспільстві	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, заклади професійної (професійно-технічної) освіти
3.13.	Проведення всеукраїнських спортивних ігор серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти України "Козацька наснага"	2022 - 2025	КФВС
3.14.	Проведення організаційно-масових заходів патріотичного спрямування	Постійно	Заклади позашкільної освіти (далі - ЗПО)
3.15.	Проведення екскурсій, походів, подорожей тощо з відвідуванням місць історичної та культурної спадщини	Постійно	ЗПО
3.16.	Програма взаємообміну здобувачів закладів позашкільної освіти "Україна - моя країна"	Постійно	ЗПО
3.17.	Проведення тематичних інформаційних годин спілкування, годин-роздумів, бесід тощо	Постійно	ЗПО

3.18.	Написання листів, виготовлення оберегів тощо для учасників бойових дій	Постійно	ЗПО
3.19.	Проведення виставок малюнків, плакатів, газет, фоторепортажів, творчих робіт тощо на патріотичну тематику	Постійно	ЗПО
3.20.	Проведення конкурсів проектів, авторських творів (поезії та прози, малюнків та плакатів, фото- та відеоматеріалів) тощо	Постійно	ЗПО
3.21.	Проведення Всеукраїнського фізкультурно-оздоровчого заходу серед студентів "Cool Race"	2022 - 2025	КФВС
3.22.	Підготовка парціальної програми національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку "Україна - моя Батьківщина"	серпень - вересень 2022	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, ІМЗО (за згодою), НАПН (за згодою)
3.23.	Підготовка навчально-методичного комплексу по національно-патріотичному вихованню дітей старшого дошкільного віку (Хрестоматія по національно-патріотичному вихованню дітей дошкільного віку "Моя країна - Україна!"; Робочий зошит для дітей дошкільного віку по національно-патріотичному вихованню "Моя країна - Україна!"; Словник по національно-патріотичному вихованню дітей дошкільного віку "Моя країна - Україна!")	серпень - вересень 2022	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти
4. Організація інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання			

4.1.	Забезпечення проведення тижнів правової освіти, спрямованих на розвиток у дітей та молоді почуття власної гідності, усвідомлення своїх прав і місця у суспільстві, можливості реалізації своїх прав у поєднанні з виконанням обов'язків	Постійно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, ІМЗО (за згодою), Департаменти освіти і науки обласних та Київської міської державних адміністрацій
4.2.	Проведення у закладах освіти спеціальних уроків, конкурсів, фестивалів з відзначення Дня української писемності та мови	Щорічно до 9 листопада	ІМЗО (за згодою), департаменти освіти і науки обласних та Київської міської державних
4.3.	Всеукраїнський місячник у рамках проведення міжнародного місячника шкільної бібліотеки "Виховуємо громадянина - патріота України"	Щорічно	ІМЗО (за згодою); НАПН (за згодою), ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (за згодою)
4.4.	Проведення вебінарів з представленням найкращого педагогічного досвіду з національно-патріотичного виховання	Щорічно	НАПН (за згодою), УДЦНПВКТУМ, ІМЗО (за згодою)

5. Організація науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання

5.1.	Реалізація авторських виховних систем та моделей закладів загальної середньої та позашкільної освіти, зорієнтованих на пріоритет національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді шляхом впровадження новітніх технологій та методик	Постійно	ІМЗО (за згодою) із залученням обласних та Київської міської державних адміністрацій
5.2.	Продовження роботи з дослідження та розроблення програмно-методичного забезпечення освітнього процесу національно-патріотичного напрямку	Щорічно	ІМЗО (за згодою); Інститут проблем виховання НАПН України (за згодою)

5.3.	Забезпечення науково-методичного супроводу освітнього процесу закладів освіти з впровадження Програми "Нова українська школа у поступі до цінностей"	Щорічно	ІМЗО (за згодою); Інститут проблем виховання НАПН України (за згодою)
5.4.	Підготовка навчально-методичних посібників та методичних рекомендацій для педагогічних працівників закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, присвячені національним традиціям України	Постійно	ІМЗО (за згодою); Український інститут національної пам'яті (далі - УІНП) (за згодою), НАПН (за згодою)
5.5.	Проведення всеукраїнського конкурсу рукописів для позашкільних навчальних закладів системи освіти в категорії "Навчальна література" з національно-патріотичного виховання	Щорічно	ІМЗО (за згодою), УДЦНПВКТУМ
5.6.	Проведення майстер-класів, круглих столів із залученням фахівців - розробників змісту національно-патріотичного виховання, культури, громадських організацій з метою покращення якості проведення позашкільних та позааудиторних виховних заходів класними керівниками, вчителями, адміністрацією закладів освіти	Постійно	ІМЗО (за згодою); Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН (за згодою)
5.7.	Проведення семінарів для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та методистів регіональних методичних служб "Система національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку: пріоритети і засоби у контексті історичних викликів сучасності"; "Виховання елементів патріотизму у дітей старшого дошкільного віку засобами автентичних ігор"	Щорічно	ІМЗО (за згодою), Інститут проблем виховання НАПН (за згодою)

5.8.	Співпраця з науковими установами з метою впровадження в освітній процес (фізична культура) досвіду проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, що сприяють національно-патріотичному вихованню здобувачів освіти	2022 - 2025	ІМЗО (за згодою), КФВС
6. Військово-патріотичне виховання			
6.1.	Сприяти утворенню міжшкільних ресурсних центрів, що забезпечуватимуть викладання предмета "Захист України"	2022 - 2025 роки	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, Департаменти (управління) освіти і науки обласних Київської міської державних адміністрацій
6.2.	Проведення Всеукраїнської спартакіади з військово-прикладних видів спорту серед військових ліцеїв та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою	Щорічно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міноборони (за згодою), Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, заклади
6.3.	Систематичне оновлення тематичних стендів для кабінетів предмета "Захист України" з урахуванням типового переліку та найновіших зразків видів зброї та воєнних стратегій вітчизняної розробки	Постійно	ІМЗО (за згодою), ІППО (за згодою)
6.4.	Здійснення перевірки обладнання приміщень для захисту від військових дій закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти України	Щорічно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій

6.5.	Проведення заходів з виховної роботи серед учнів старшої школи щодо їх готовності стати на захист незалежності й територіальної цілісності України та подальшої служби в військах Збройних Сил України через проведення тематичних конкурсів, вікторин, змагань тощо	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, ІМЗО (за згодою), ІППО (за згодою)
6.6.	Залучення військовослужбовців ЗСУ, учасників АТО та ООС, учасників бойових дій російсько-української війни до проведення навчальних занять із початкової військової підготовки у закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.7.	Організація тренувальних зборів юнаків 10 класу та військово-польових зборів 11 класу закладів загальної середньої освіти та професійної (професійно-технічної) освіти на базі військових частин (полігонів)	Щорічно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.8.	Проведення методичних семінарів учителів предмета "Захист України" і вчителів фізичної культури, а також класних керівників, вихователів закладів освіти із питань військово-патріотичного виховання здобувачів освіти	Щорічно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, ІМЗО, Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.9.	Підготовка педагогічних працівників за поєднаними спеціальностями (спеціалізаціями), що передбачають присвоєння професійної кваліфікації "Вчитель захисту України"	2022 - 2025 роки	Директорат фахової передвищої та вищої освіти, обласні ІППО (за згодою)

6.10.	Проведення Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри "Сокіл" ("Джура")	Постійно	Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, УДЦНПВКТУМ, Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.11.	Проведення з дітьми та учнівською молоддю на рівні закладу, району, міста: безстрокових акцій "Ми разом", спрямованих на допомогу пораненим військовим; благодійної акції "З вірою в серці", спрямованої на підтримку захисників нашої країни, їхніх дітей та родин, медичних працівників і волонтерів, які працюють в зоні бойових дій; мітингу-реквієму на вшанування Героїв Небесної Сотні; зустрічей з воїнами - учасниками АТО та ООС "В родинному колі"	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.12.	Залучення учнів і студентської молоді до участі у заході "Вахта пам'яті Небесної сотні"	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.13.	Проведення тематичних заходів, присвячених героїчним подвигам українських воїнів, боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України:	Щорічно -	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
	• до Дня пам'яті Героїв Крут;	29 січня	
	• до Дня Героїв Небесної Сотні;	20 лютого	
	• до Дня українського добровольця;	14 березня	

	• до Дня захисника України;	14 жовтня	
	• до Дня Гідності та Свободи	21 листопада	
6.14.	Проведення змагань з військово-прикладних видів спорту	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.15.	Проведення літературних заходів із ветеранами АТО/ООС, російсько-української війни авторами книг про збройну агресію РФ	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій
6.16.	Зустрічі у колективах закладів усіх рівнів освіти із особами, які перебували у полоні на тимчасово окупованих територіях, в рамках акції "Бранці Кремля"	Постійно	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій

**Генеральний директор
директорату дошкільної,
шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти**

О. Єресько

{Текст взято з сайту Міністерства освіти і науки <http://www.mon.gov.ua>}

Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641

Наказ; МОН України від 06.06.2022 № 527

Редакція від **23.06.2022**, підстава — [v0586729-22](https://zakon.rada.gov.ua/go/v0586729-22)

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/v0527729-22>

Законодавство України
станом на 29.02.2024
поточна редакція

v0527729-22